

Börésit - Világteremtés

Börésit Hetiszakasz tartalma בראשית

Szakaszunk — Börésit (1Mózes 1:1–6:8.) — leírja a világteremtés történetét, az ősi zsidó felfogás szerint. Egyúttal — Rási kommentárja szerint — ez a zsidó nép „te-lekkönyve” Erec Jisráélra, a zsidóság isteni örökségére. A szakasz leírja az első emberpár, Ádám és Éva bűnbeesését, kiűzetését az Éden kertjéből és az emberi civilizáció első lépéseit a mezőgazdaság, állattenyésztés, a szerszámkészítés és zene terén. A szakasz Noé születésével zárul, aki a következő szakasz főhőse lesz.

Isten hat nap alatt megteremti a világot. Az első napon megalkotja a sötétséget és a fényt. A második napon a „felső vizek” és az „alsó vizek” elválasztásával megteremti a mennybölt. A harmadik napon megvonja a szárazföldet és a tengerek határait, és földből fákat és füveket sarjaszt. A negyedik napon elhelyezi az égbolton a Napot, a Holdat és a csillagokat, hogy időmérők legyenek és megvilágítsák a földet. Az ötödik napon megteremti a halakat, a madarakat és a hüllőket, a hatodik napon pedig a szárazföldi állatokat és az embert. A hetedik napon Isten abbahagy minden munkát, és a nyugalom napjává szenteli azt. – 1Mózes 1:1–2:3.

Isten a föld porából formálja meg az ember testét, és az „élet leheletét” leheli belé orrlyukain keresztül. Az ember az elején még egyedül van, de aztán Isten úgy dönt, hogy „Nem jó, hogy az ember egyedül legyen”, s ezért kivesz a bordái

közül egyet, asszonnyá formálja azt, és összeházasítja az embert az asszonnyal. – 1Mózes 2:4–25.

Ádámot és Évát Isten az Édenkertbe helyezi el, és megtiltja nekik, hogy „a jó és rossz tudásának fájáról” egyenek. A kígyó ráveszi Évát, hogy szegje meg a tilalmat, és az asszony a férjét is megkínálja a tiltott gyümölcsből. Bűnük büntetéséül Isten elrendeli, hogy az ember váljon halandóvá, térjen vissza a földbe, amelyből vétetett, és a javakat csak szenvedés és nehézségek árán szerezhesse meg. Isten kiűzi az embert az Édenből. – 1Mózes 3.

Éva két fiút szül: Káint és Ábelt. Káin összeszólalkozik Ábellel, meggyilkolja őt, és hontalan vándorra lesz. Ádámnak egy harmadik fia is születik, Sét, akinek tizedik generációs leszármazottja Noé, az egyetlen igaz ember a megromlott világban. – 1Mózes 4:1–6:8.

Chaim Shaul Glitzenstein: Az első gyilkosság története

Ezen a héten elkezdjük az egészet előről olvasni... A világ teremtése hat nap alatt... De van egy nagyon szomorú történet is az aktuális hetiszakaszban, és ez az első gyilkosság története. Káin megölte a testvérét.

„Rátámadt Káin Ábelre az ő testvére és megölte őt. És mondta az Örökkévaló Káinnak: Hol van Ábel, a te testvéred? És ő mondta: Nem tudom; vajon testvérem őrzője vagyok-e én? És mondta (az Örökkévaló): Mit tettél? A te testvéred vérének hangja kiált föl hozzám a földből!” Káin akkor megijed és bocsánatot kér, és kifejezi abbéli félelmét, hogy most már bárki megölheti őt. Ezért az Örökkévaló jelet ad neki, amivel megjelöli, és ezzel megvédi attól, hogy megöljék.

Felmerül pár kérdés: Miért kell neki jelet kapnia, amivel megvédelmezi őt Isten, mikor az lenne a helyes, (szemet szemért, fogat fogért), ha megölte a testvérét, haljon meg ő is. A másik kérdés, hogy mi ez a jel pontosan?

Az első kérdésre az a válasz, hogy Káin nem tudta, hogy mit okoz. Fájdalmat akart okozni a testvérének, de nem volt tisztában azzal, hogy a lelkét elveheti a testéből. Nem tudta, mi az a halál, és hogy ezt hozhatja a másakra. Ezért nem kellett meghalnia tettének büntetése képen. A jelről pedig van többféle magyarázat.

Az első szerint Káin egy szarvat kapott a homlokára, amitől ijesztővé vált az emberek között. (Ádám-nak és Évának még sok gyermeke született, csak azokról nem mesél a Tóra, mert nem tartoznak szorosan a zsidó nép történelméhez) Így senki nem merte bántani.

A második magyarázat szerint nem fizikai értelemben vett jelre kell gondolnunk. Hanem egyfajta szellemi erőre, ami az embernek adatott.

Tudvalevő, hogy az állatok tartanak az embertől, kerülnek a társaságát, már akkor elbújnak előle, ha csak megérzik a közeledtét. Állat csak vész helyzetben támad meg embert, ha nincs más választása, magától nem keresi a találkozást. Ez Istentől való dolog, hogy az állat tudja, hogy az ember valami más... **EMBER**. Ez az erő szállt el Káinból, mikor gyilkossá vált. Hasonlatos lett az állatokhoz, és már nem volt benne a szellemi erő, amivel az állatoktól megkülönböztette magát. Ezért rettegett, hogy akár az állatok is széttéphetik, megölhetik őt. Isten pedig visszaadta neki ezt az emberi erőt, ez volt a jel, láthatatlan, de érzékelhető. A harmadik magyarázat azt mondja, hogy Káin egy kutyát kapott maga mellé kísérőnek és társnak. Azért pont kutyát, mert a kutya hűséges a gazdájához, önfeláldozó, odaadó, szeretettel, képes akár az életét adni a gazdájáért, mindezt úgy, hogy szinte semmit nem kap cserébe. Maradék étellel etetik, ő mégis mindenestül odaadja az életét annak, akihez tartozik. A kutya tehát emlékeztette Káint, hogyan kellene viselkedni, alázattal, szeretettel, odaadással és hűséggel. Mindig tükröt tartott elé. Ugyanakkor hűséges társként önzetlenül szerette, tisztelte, védelmezte és követte őt.

Mit tanulhatunk ebből a történetből? Először is azt, hogy ha rosszat látunk, nem feltétlenül gyilkosságot, hanem bármi „bűnt”, ne ítéljünk elhamarkodottan, vizsgáljuk meg az eset hátterét, lehet, hogy az elkövető nem akarta azt okozni, ami végül lett, lehet, hogy hibázott, de azért nem egy megátalkodott gonosztevő. Vigyázzunk tehát az előítéletekkel, és az elhamarkodott ítélkezéssel. A másik, amit tanulhatunk, és ez nagyon fontos, hogy az emberi erőt, a tartásunkat csakis emberi viselkedéssel őrizhetjük meg. Figyeljünk oda, hogy méltók legyünk tetteinkkel az Örökkévalóhoz.

Rabbi Jonatan Sacks: A teremtés igazságossága

Vannak szavak, amelyek megváltoztatják a világot, és ezek közül egyik sem olyan fontos, mint a Tóra első fejezetében szereplő két mondat:

Akkor Isten így szólt: „Teremtsünk embert a mi képünkre, a mi hasonlatosságunkra, hogy uralkodjanak a tenger halain és az ég madarain, a jóságokon és minden vadállaton, és minden teremtményen, amely a földön mozog.” (1Móz 1:26-27) Isten tehát a saját képmására teremtette az embert, Isten képmására teremtette őket; férfiak és nők teremtette őket.

Az itt megfogalmazott gondolat talán az erkölcsi és politikai gondolkodás egész történetében a legmegváltoztatóbb. Ez az alapja a nyugati civilizációnak, amely egyedülálló módon az egyénre és az egyenlőségre helyezi a hangsúlyt. Ez áll Thomas Jefferson szavai mögött az Amerikai Függetlenségi Nyilatkozatban: „Magától értetődőnek tartjuk ezeket az igazságokat, hogy minden ember egyenlőnek teremtetett [és] Teremtője bizonyos elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel...”. Ezek az igazságok minden, csak nem magától értetődőek. Platón abszurdnak tartotta volna őket, aki szerint a társadalomnak azon a mítoszon kell alapulnia, hogy az emberek arany, ezüst és bronz emberekre oszlanak, és ez határozza meg a társadalmi státuszukat. Arisztotelész úgy vélte, hogy egyesek uralkodásra születnek, mások pedig arra, hogy uralkodjanak rajtuk.

A forradalmi kijelentések nem egyik napról a másikra fejtik ki hatásukat. Ahogy Rambam elmagyarázta a Tanácstalanok útmutatójában, az embereknek hosszú idő kell a változáshoz. A Tóra az idő közegében működik. Nem törölte el a rabszolgaságot, de elindított egy sor olyan fejleményt - leginkább a sábátot, amikor minden hatalmi hierarchiát felfüggesztettek, és a rabszolgáknak hetente egy nap szabadságuk volt -, amelyeknek idővel el kellett vezetniük a rabszolgaság eltörléséhez.

Az emberek lassan értik meg az eszmék következményeit. Thomas Jefferson, az egyenlőség bajnoka rabszolgatartó volt. A rabszolgaságot csak az 1860-as években törölték el az Egyesült Államokban, és nem polgárháború nélkül. És ahogy Abraham Lincoln rámutatott, a rabszolgaság védelmezői és kritikusai egyaránt a Bibliára hivatkoztak ügyükben. De végül az emberek megváltoznak, mégpedig a nyugati elmékbe régen elültetett eszmék ereje miatt.

Pontosan miről is van szó a Tóra első fejezetében?

Az első dolog, amit meg kell jegyeznünk, hogy ez nem egy önálló kijelentés, egy kontextus nélküli beszámoló. Valójában ez egy polémia, egy tiltakozás a világegyetem megértésének egy bizonyos módja ellen. Az összes ókori mítoszban a világot az istenek uralomért folytatott harcaiból magyarázták. A Tóra ezt a gondolkodásmódot teljesen és maradéktalanul elveti. Isten szól, és a világegyetem létrejön. A nagy XIX. századi szociológus, Max Weber szerint ez volt a mítoszok vége és a nyugati racionalizmus születése.

Ami még ennél is fontosabb, ez a világegyetemről való gondolkodás új módját teremtette meg. A mítoszok ősi világának és a tudomány modern világának egyaránt központi eleme a hatalom, az erő, az energia gondolata. Ez az, ami jelentősen hiányzik a Teremtés könyv 1. fejezetéből. Isten azt mondja: „Legyen”, és van. Nincs itt szó hatalomról, ellenállásról, hódításról vagy az erők játékáról. Ehelyett az elbeszélés hétszer is megjelenő kulcsszava teljesen váratlan. Ez a tov, jó szó.

A Tov egy erkölcsi szó. A Tóra Mózes első könyvében valami radikálisat mond nekünk. A valóság, amelyhez a Tóra útmutatást ad (a Tóra szó maga is útmutatást, útmutatást, törvényt jelent),

Rabbi Jonatan Sacks: A teremtés igazságossága

erkölcsös és etikus. A **Teremtés könyve** nem arra a kérdésre keresi a választ, hogy „**Hogyan jött létre a világegyetem?**”, hanem arra, hogy „**Hogyan éljünk hát?**”. Ez a **Tóra legjelentősebb paradigmaváltása**. A világegyetem, amelyet Isten teremtett, és amelyben élünk, nem a hatalomról vagy az uralomról szól, hanem a **tov** és a **ra**, a **jó** és a **rosszról**. A vallás most először etizálódott. **Istent** érdekli az igazságosság, az együttérzés, a hűség, a szeretet, az egyén méltósága és az élet szentsége.

Ugyanez az elv, hogy az **Mózes első könyve** polémia, egy háttérrel rendelkező érvelés része, alapvető fontosságú annak a gondolatnak a megértéséhez, hogy **Isten** az emberiséget „**az Ő képére, az Ő hasonlatosságára**” teremtette. Ez a nyelvezet nem lehetett ismeretlen a **Tóra első olvasói** számára. **Jól ismerték**. Az első civilizációkban, **Mezopotámiában** és az **ókori Egyiptomban**, ahol bizonyos emberekről azt mondták, hogy **Isten képmása**. Ők voltak a **mezopotámiai városállamok királyai** és az **egyiptomi fáraók**. Semmi sem lehetett volna radikálisabb, mint azt állítani, hogy nem csak a királyok és uralkodók jelennek meg Isten képmásaként. Mindannyian azok vagyunk. Ez a gondolat még ma is merész: mennyivel inkább az abszolút hatalommal rendelkező abszolút uralkodók korában.

Így értelmezve az **(1Mózes 1:26-27)** nem annyira metafizikai kijelentés az emberi személy természetéről, mint inkább politikai tiltakozás a hierarchikus, osztály- vagy kasztalapú társadalmak alapja ellen, akár az ókorban, akár a modern időkben. Ez az, ami a **Tóra** legégetőbb gondolatává teszi. Valamilyen alapvető értelemben mindannyian egyenlőek vagyunk méltóságunk és végső értékünk tekintetében, mivel mindannyian Isten képmása vagyunk, függetlenül bőrszíntől, kultúrától vagy hitvallástól.

Hasonló gondolat jelenik meg később a Tórában, a zsidó néppel kapcsolatban, amikor **Isten** meghívja őket, hogy legyenek **papok országa és szent nemzet (2Mózes 19:6)**. Az ókori világ minden nemzetének voltak **papjai**, de egyik sem volt „**papok királysága**”. Minden vallásnak vannak szent egyedei - de egyik sem állítja, hogy minden egyes tagja szent. Ennek megvalósulása is időbe telt. Az egész bibliai korszakban voltak hierarchiák. Voltak **papok** és **főpapok**, egy szent elit. De a **Második Templom lerombolása** után minden **ima áldozattá**, minden **imavezető pappá**, minden **zsinagóga** pedig a **Templom** töredékévé vált. A **Tóra** felszíne alatt egy mélységes egalitarizmus munkál, és a rabbik tudták és élték ezt.

Egy másik gondolat is benne van a mondatban: „**hogy uralkodjanak a tenger halain és az ég madarain**”. Figyeljük meg, hogy itt nincs szó arról, hogy bárkinek is joga lenne uralkodni bármely más ember felett. Az **Elveszett Paradicsomban** Milton a **Midráshoz** hasonlóan azt állítja, hogy ez volt **Nimród, Assíria első nagy uralkodójának**, és ezzel együtt **Bábel tornyának építőjének bűne (lásd 1Mózes 10:8-11)**. Milton azt írja, hogy amikor **Ádámnak** azt mondták, hogy **Nimród „érdemtelenül uralkodik”**, elborzadt:

Testvérei fölé emelkedni, magára vállalva... Istentől nem adott, bitorolt hatalmat: Ő csak állat, hal, madár, szárnyas felett adott nekünk. Az uralom abszolút; ez a jogunk. Az ő adományából; de az ember az ember felett nem tette urává; ilyen címet magának. Fenntartva, az embert az embertől szabadon hagyta. (Elveszett Paradicsom, 12. könyv, 64-71).

Abban az időben teljesen elképzelhetetlen volt megkérdőjelezni az emberek azon jogát, hogy más emberek felett a beleegyezésük nélkül uralkodjanak. Minden fejlett társadalom ilyen volt.

Rabbi Jonatan Sacks: A teremtés igazságossága

Hogyan is lehetne másképp? Hát nem ez volt a világegyetem felépítése? **Nem a nap uralkodott a nap folyamán? Nem a Hold uralkodott az éjszakán? Nem volt-e az istenek hierarchiája magában a mennyben?** Már itt is benne rejlik az a mélységes ambivalencia, amelyet a **Tóra** végső soron magával a királyság intézményével, az „ember uralkodik az emberek felett” uralkodásával szemben mutat.

A harmadik implikáció abban a pusztán paradoxonban rejlik, hogy Isten azt mondja: **„Teremtsünk embert a mi képünkre, a mi hasonlatosságunkra”**. Néha elfelejtjük, amikor ezeket a szavakat olvassuk, hogy a **judaizmusban Istennek nincs képmása vagy hasonlatossága**. Ha valaki képet alkot **Istenről**, az a **Tízparancsolat** közül a második parancsolat megszegése és bálványimádás vétke. **Mózes** hangsúlyozta ezt a **Sínai Jelenések**or: **„Nem láttál képmást, csak a szavak hangját hallottad”**. (**5Mózes 4:12**)

Istennek nincs képe, mert nem fizikai. Ő meghaladja a fizikai világegyetemet, mert **Ő teremtette** azt. Ezért **Ő szabad**, az anyag törvényei által nem korlátozott. Ezt érti **Isten**, amikor azt mondja **Mózesnek**, hogy az **Ő** neve: **„Az leszek, ami leszek”** (**2Mózes 3:14**), és később, amikor az **Aranyborjú bűne után** azt mondja neki: **„Megkegyelmezek, akinek megkegyelmezek”**. **Isten szabad**, és azzal, hogy az **Ő** képmására teremtett minket, a szabadság hatalmát is megadta nekünk.

Ez, ahogy a **Tóra** világossá teszi, **Isten** legsorsdöntőbb ajándéka volt. A szabadságot megadva az emberek visszaélnek vele. **Ádám és Éva** nem engedelmeskedik **Isten** parancsának. **Káin megöli Ábelt**. A **hetiszakasz végén a világot az özönvíz általi elpusztulás előtt találjuk**, mert olyannyira tele van erőszakkal, hogy **Isten** megbánta, hogy valaha is megteremtette az emberiséget. Ez a **Tanach** és az egész judaizmus központi drámája. **Vajon arra használjuk-e szabadságunkat, hogy tiszteletben tartsuk a rendet, vagy visszaélünk vele, hogy káoszt teremtsünk? Tiszteljük vagy meggyalázzuk Isten képmását, amely az emberi szívben és elmében él?**

Ezek nem csak ősi kérdések. Ma is éppúgy élnek, mint a múltban. A komoly gondolkodók által felvetett kérdés - amióta **Nietzsche** **Isten és a zsidó-keresztény etika elhagyása mellett érvelt** - az, hogy vajon az igazságosság, az emberi jogok és az emberi személy feltétlen méltósága képes-e egyedül világi alapon fennmaradni? **Maga Nietzsche úgy gondolta, hogy nem**.

A **Yale** filozófusa, **Nicholas Woltersdorff** **2008-ban** egy nagyszabású művet publikált, amelyben azt állítja, hogy a nyugati igazságosság-fogalmunk azon a meggyőződésen alapul, hogy **„mindannyiunknak nagy és egyenlő értéke van: az az érték, hogy Isten képmására teremtettünk, és hogy Isten megváltóan szeret minket.”** Ragaszkodik ahhoz, hogy nincs olyan szekuláris indoklás, amelyre hasonló igazságossági keretet lehetne építeni. Bizonyára erre gondolt **John F. Kennedy** is beiktatási beszédében, amikor arról a **„forradalmi hitről beszélt, amelyért elődeink harcoltak”,** hogy **„az ember jogai nem az állam nagylelkűségéből, hanem Isten kezéből származnak.”**

Olyan jelentős eszmék tették a **Nyugatot** azzá, ami, olyan eszmék, mint az emberi jogok, a rabszolgaság eltörlése, mindenki egyenlő értéke és az igazságosság, amely azon az elven alapul, hogy a jog szuverén az erő felett. Mindezek végső soron a **Tóra első fejezetének** azon kijelentéséből erednek, hogy **Isten** képmására és hasonlatosságára teremtett bennünket. Nincs még egy szöveg, amely nagyobb hatással lett volna az erkölcsi gondolkodásra, és nincs még egy civilizáció, amely magasabb szintű elképzeléssel rendelkezett volna arról, hogy mire vagyunk hivatottak.

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

LXXII. RÉSZ

Hasonlóképpen, aki egy tövist közterületen négy könyöknél nagyobb távolságra elmozdít vagy parazsat kiolt, hogy ezáltal sok embert megóvjon a sérüléstől, az felelős. Jóllehet a parázs kioltásának vagy a tövis eltávolításának szokásos célja ön-maga számára nem fontos, és szándéka csupán a sérülések megelőzése volt, mégis felelős. Ugyanez érvényes más hasonló helyzetekre.

8.§. Bárki, aki egy bizonyos tiltott munkát szándékozik végrehajtani, de ehelyett a cselekedetei által egy másik tiltott munka elvégzését idézi elő, ami nem volt szándékában, akkor nem felelős, mivel nem vitte keresztül a szándékát.

Miről is van szó? Valaki azzal a céllal, hogy megölje, követ dob vagy nyilat lő egy társára vagy egy állatra. Ha az eldobott vagy kilőtt tárgy útközben gyökerestül kifordít egy fát, és ugyanakkor nem öli meg a megcélzott áldozatot, akkor nem felelős.

Sokkalta inkább igaz ez az elv arra az esetre, ha valaki egy kisebb vétséget szándékozott elkövetni, és ehelyett egy komolyabbat követett el. Például valaki egy **kármelit**-be szándékozott dobni egy követ, de a kő ehelyett közterületre esett. Ekkor az illető nem vonható felelősségre. Ugyanez érvényes más hasonló helyzetekre.

Ha valaki egy nem tiltott cselekedetet szándékozott elkövetni, és ehelyett egy tiltott cselekedetet hajtott végre, ugyancsak nem vonható felelősségre. Például valaki egy olyan terményt kívánt lemetszeni, amely nem kötődött a földhöz, és ehelyett egy földhöz kötődő terményt metszett le, akkor nem vonható felelősségre. Ugyanez érvényes más hasonló helyzetekre.

9.§. Ha valaki fekete fűgét kíván szedni, és ehelyett fehérét szed – vagy ha eredetileg fűgét kívánt szedni és utána szőlőt, de ehelyett előbb szőlőt szedett, és az után fűgét –, akkor nem vonható felelősségre. Annak ellenére, hogy végül is mindent szedett, amit akart, de mivel nem abban a sorrendben szedte őket, mint akarta, ezért nem vonható felelősségre, mivel nem a szándéka szerint cselekedett. Mivel a **Tóra** csak a „**tervszerű munkát**” tiltja.

10.§. Ha valaki előtt két gyertya áll, és mindkettő ég vagy kialudt már, és az illető el akarja oltani vagy meg akarja gyújtani az egyiket, de ehelyett a másikat oltja el illetve gyújtja meg, az felelős, mert azt a tiltott munkát hajtotta végre, amit végrehajtani szándékozott.

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP

NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND OKTÓBER 1. – 31. KÖZÖTT

1.	szerda	Szlichtot MINCHA IMA: 13,00 EREV JOM KIPPUR ⚡ 18,04	6,30	18,15	9.
2.	csütörtök	JOM KIPPUR MÁZKÍR: kb: 12,30 NILE: 18,00 vége: 19,07	8,00	18,00	10.
3.	péntek	⚡ 18,00	7,00	18,00	11.
4.	szombat	HÁÁZINU vége: 19,03	8,00	17,45	12.
5.	vasárnap		8,00	18,00	13.
6.	hétfő	EREV SZUKKOT ⚡ 17,54	7,00	18,00	14.
7.	kedd	SZUKKOT 1. ⚡ 18,57	8,00	18,00	15.
8.	szerda	SZUKKOT 2. vége: 18,55	8,00	18,00	16.
9.	csütörtök	FÉLÜNNEP 1.	7,00	18,00	17.
10.	péntek	FÉLÜNNEP 2. ⚡ 17,47	7,00	17,45	18.
11.	szombat	FÉLÜNNEP 3 vége: 18,49	8,00	17,30	19.
12.	vasárnap	FÉLÜNNEP 4.	8,00	17,45	20.
13.	hétfő	HOSÁNÁ RÁBÁ ⚡ 17,41	7,00	17,45	21.
14.	kedd	SMINI ÁCERET ⚡ 18,44 MÁZKÍR KB.: 9,30 ESTE: Tórai körmenet	7,00	17,45	22.
15.	szerda	SZIMCHÁT TORÁ vége: 18,42	8,00	17,45	23.
16.	csütörtök	ISZRU CHÁG	7,00	17,45	24.
17.	péntek	⚡ 17,33	7,00	17,30	25.
18.	szombat	BÖRÉSIT Vége: 18,37 Újhold hirdetés	8,00	17,00	26.
19.	vasárnap		8,00	17,30	27.
20.	hétfő		7,00	17,30	28.
21.	kedd		7,00	17,30	29.
22.	szerda	Újhold 1.	7,00	17,30	30.
23.	csütörtök	Újhold 2.	8,00	17,30	1.
24.	péntek	⚡ 17,21	8,00	17,15	2.
25.	szombat	NOÁCH Vége: 18.25	8,00	17,00	3.
26.	vasárnap	TÉLI IDŐSZÁMÍTÁS KEZDETE	8,00	16,00	4.
27.	hétfő		7,00	16,00	5.
28.	kedd		7,00	16,00	6.
29.	szerda		7,00	16,00	7.
30.	csütörtök		7,00	16,00	8.
31.	péntek	⚡ 16,09	7,00	16,00	9.

T

I

S

R

I

H
E
S
V
Á
N

Ismeretlen zsidók nyomában **Cl. Fischhof Ágota**

Hézer Béláné Fischhof Ágota (Szeged, 1895. június 4. – Budapest, 1976. szeptember 11.) az első magyar szakképzett könyvtárosnő, Móra Ferenc "kisinasa", Moholy-Nagy László múzsája.

Egy szegedi zsidó polgári család második gyerkeként látta meg a napvilágot. **Édesapja Fischhof Samu** gyártulajdonos, édesanyja **Léderer Julianna** bácskai birtokosleány. Három testvére volt.

Gyerekkorában rendszeresen sportolt: úszott, vívott, teniszezett és korcsolyázott. A **Szegedi Atlétikai Klub (SZAK)** tagjaként rendszeresen versenyzett. Tanulmányai az **Állami Felsőbb Leányiskolában** végezte el. Az otthoni környezetben alapos képzésben részesült **Heller Ödön**, **Király-König Péter** és **Bauer Simonné (Balázs Béla anyja)** által. A művészetek iránti vágya miatt érdeklődött a könyvek iránt.

1913-tól kezdődően sűrűn megfordult a **Somogyi-könyvtárban**. **Móra Ferenc** hatására kezdett el a könyvtárban dolgozni díjtalan gyakornokként. **1916-ban Törmökény István** és **Móra Ferenc** támogatásával a **berlini Hochschule für Bibliothekarinnen** könyvtárosnőképzésére jelentkezett. Ezt **1918-ban** végezte el. Emellett a **Königliche Bibliothekben** dolgozott, majd a **bécsi könyvtárakat** tanulmányozta.

Ezt követően **1919-től egészen 1923. augusztus 31-ig** a **szegedi könyvtár munkatársa** volt. Munkájának eredménye a **könyvtári tárgyszókatalógus létrehozása**. A könyvtári munka mellett **könyvismertetések**et írt a **Szegedi Naplóban**. **Juhász Gyula** hatására a **Szegedi Munkásotthon** könyvállományát bővítette.

1924. július 21-én házasságot kötött **Hézer Bélával**, a **Magyar – Olasz Bank Rt.** szegedi fiókjának főnökhelyettesével, aki **1918 és 1921 között** a **Móra család** kosztosa volt. **Két leánygyerekük** született. **1925-ben** a házaspár **Oroszára** költözött, ahol **1957-ig** éltek. Ezt követően **Budapestre** költöztek. **1976. szeptember 11-én**, **81 éves** korában hunyt el.

Forrás: (wikipedia)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Raj Tamás: Héber nyelvkönyv kezdőknek XXVIII. rész

(így) mondják

אֵינִי מְדַבֵּר

מֶה שֵׁם הָאִשָּׁה?
 mi a neve?
 (hogy hívják?)

תרגיל 11

אֵינִי מְדַבֵּר: כֹּה יֵאָדָּר. שֵׁם אִמִּי.

כֹּה יֵאָדָּר. הַשֵּׁם שֶׁל הַיֵּלֶד אִמִּי.

כֹּה יֵאָדָּר. שֵׁם הַיֵּלֶד אִמִּי.

מֶה שֵׁם הַיֵּלֶד? - אִמִּי.

בְּתוּבָה: שֵׁם אִמִּי שֵׁם אִמִּי שֵׁם אִמִּי שֵׁם אִמִּי

1. כֹּה יֵאָדָּר. אִמִּי. אִמִּי.

2. אֵת תְּלִמְדֵי הַחֶשֶׁד? מֶה שֵׁם?

3. אֵת תְּלִמְדֵי הַחֶשֶׁד? מֶה שֵׁם?

4. מֶה שֵׁם הַיֵּלֶד? מֶה שֵׁם הַיֵּלֶד?

5. מִי הָאִשָּׁה? מֶה שֵׁם? מִי הָאִשָּׁה? מֶה שֵׁם?

6. הָאִשָּׁה תֵּייר מֵאֲנֵשִׁים. סְטִיבָה.

7. הָאִשָּׁה תְּלִמְדָה שֶׁל הַמּוֹרֶה זְכוּרָה. אִמִּי.

8. כֹּה קִיבֹּלֵץ חֶשֶׁד. קִיבֹּלֵץ עֲצִיבָה.

9. יֵאָדָּר, מֶה שֵׁם? יֵאָדָּר, מֶה שֵׁם?

10. הִיא עוֹלֶה חֶשֶׁד. שְׁמֵהּ.

11. מֶה שֵׁם הַרְחוּבָה? מֶה שֵׁם הַאֲלֹחִים?

12. כֹּה אֲלֹחֵינוּ טָבִים. אֲלֹחֵינוּ "תְּהִי"!

13. זֵכֶר וְיֵאָדָּר יֵפֶה מֶה שֵׁם? - רִיבָה.

14. כֹּה יֵאָדָּר יֵפֶה מֶה שֵׁם? - אִמִּי.

15. חֲבֵרֵינוּ-לָא עֲבָרָה. עֲבָרָה-עֲבָרָה.

VIGYÁZZUNK: Ha ott a birtokos, nem kell ragozni a birtokot jelentő főnevet (lásd fent 2—4. sor)!

RECEPT-TÁR

Sütőtökkel sült csirkecomb rizzsel

Ha egy igazán őszi egytálételre vágytok, akkor megérkeztetek. A sütőtökkel sült csirkecombban a sütőtök édeskes íze tökéletesen passzol a fűszeres csirkehez, és mivel minden együtt sül, marad bőven időtök más teendőre is.

Hozzávalók: 2 fő

- 2 db egész, bőrös csirkecomb
- 2 ek étolaj
- só, bors
- 1 tk fűszerpaprika
- 1 tk fokhagymapor
- 500 g sütőtök
- 100 ml víz
- 2 ek méz
- 1 db narancs

Elkészítés:

A sütőtökkel sült csirkecomb elkészítéséhez a csirkecombokat megtisztítjuk, ha szükséges, majd beolajozzuk őket és alaposan belemasszírozzuk a sót, a borsot, a fűszerpaprikát és a fokhagymaport. Megpucoljuk a sütőtököt, nagyobb cikkekre vágjuk, sózzuk, borsozzuk, majd egy akkora tepsibe rakjuk, amibe a combokkal együtt elfér. Aláöntjük a vizet, alufóliával letakarjuk, és berakjuk a 180 fokra előmelegített sütőbe 40 percre.

Ha letelt az idő, levesszük a fóliát, meglocsoljuk a tepsit tartalmát a kisült szafttal, majd visszateszszük a sütőbe, most már 210 fokra felemelve a hőmérsékletet, és kb. 20 percig sütjük, amíg szépen megpirul a sütőtök és a csirkecomb is. Az utolsó 5 percben meglocsoljuk a mézzel és a narancs reszelt héjával és kifacsart levével, és így fejezzük be a sütőtökkel sült csirkecomb sütését.

Tálalásnál megszórhatjuk finomra vágott petrezselyemmel, és rizzsel tálalhatjuk.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP

NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

SZEMÉLYES ADAT	A POÉN 1. RÉSZÉ	ROMLASZTÓ HATÁSÚ	AZONBAN, ELLENBEN	SIEMENS, RÖVIDEN	KITŰZIK, HOGY ELÉRHESSÉK	SZIGET-LAKÓ NÉP	ÉPÍTÉSZETI KÖTŐANYAG							
▶	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼							
LITER, RÖVIDEN				KORSZAK										
SZARVASFAJ				TIPP										
KEZDETI IRAMI			KAROL											
			BÖRTÖNLAKÓ											
RÖVID NYÁRI NADRÁG					SZEKTA TAGJAI									
					MŰSZAKI KATONA									
ELSŐTÉ- TÍTŐ BE- RENDEZÉS						ENERGIA, RÖVIDEN		DALOS KEDVŰ		KÉN- DARAB!	RÖP- TÉBEN MEGFOG	A PARKO- LÓ JELE		L
						SZÁRADÁS A NAPON		A MÁSIK OLDALON		A POÉN 2. RÉSZÉ		A LANTÁN VEGYJELE		
NEWTON, RÖVIDEN		SZAVÁT ÁLLÓ								MIND, A KÖZEPÉNI				
		TERME- TES												
JÓL MEG- MUNKÁL- HATÓ FÉM			YUK ELSŐ ÁLDOZATA				GYOM- NÖVÉNY							
			EMÉSZ- TŐNEDV				TA- RISZNYA							
ÉL, LÉTEZIK				REPESZ, SZÁLKA								A VÉGÉN MEGOLD!		
				NÉPI MÉRTEK								BÚJTAT, REJT		
ESTI FOGLALA- TOSSÁG								KÖTŐSZÓ		STATISZ- TIKAI TÉNY				
								KISSÉ LUGOS!		ÉPPHOGY				
IPARI LÉTE- SÍTMÉNY					PERCEGŐ ROVAR				SZÜLŐ, BECÉZVE					
					A VARJÚ ROKONA				KERTI MUNKA					
VÁR BELSEJEI		... VEGAS; AMERIKAI VÁROS LEFELÉ				GESZTI- KULÁL					GAUSS, RÖVIDEN		MÉTER, RÖVIDEN	
						KÖVESZT					RITKA FÉRFINEV		BALETT- TANULÁS	
CSAK, A KÖZEPÉNI			TUDO- MÁNYAG					ANGOL NE- MESI CÍM				TOLNA HATÁRAI!		
			JÓ KI- ÁLLÁSÚ					RENDEZ- GETŐ				TALÁL		
ANYAGOT ROSSZUL VÁG							PÓKTEST- RÉSZÉ LEHET KERET							
A SZE- MÉVEL ÉRZEKEL				GYALOG- LÁS						SPORT- CSÓNAK				
				ÉSZ, ÉRTELEM						PÉPES ÉTEL				
RÓMAI 1000-ES		HIRDETÉS, PROPAGANDA LÓCA							A ZÁRAT NYITJA					
									MARÓ VEGYÜLET					
TENYÉSZ- MÉN														
TÖMEG- MÉRTEK								TISZTÍTÁS VÍZZEL					HŐZÁPOR- BAN ÁLLI	
								JACHT RÉSZÉ!					HOLLAND AUTÓJEL	
▶							PONTYOT ÁRUSÍTÓ							
							RÖNTGEN, RÖVIDEN					NUMERO, RÖVIDEN		
												A TÁRGY RAGJA		
GIGA- RÖVIDEN	A							NEM ELÉG KÖRÜL- TEKINTŐ						

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

EMBERBARÁT HETILAP

NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

IMÁIDŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2025. Okt. 17. – 2025. Okt. 24.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
17. péntek	7:00	17:30
18. szombat	8:00	17:00
19. vasárnap	8:00	17:30
20. hétfő	7:00	17:30
21. kedd	7:00	17:30
22. szerda	7:00	17:30
23. csütörtök	8:00	17:30
24. péntek	8:00	17:15

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
17. péntek	17:34	18. szombat	18:37
24. péntek	17:21	25. szombat	18:25

Poén sarok

Hatalmas viharban, csenget az anyós.
A veje nyit ajtót:
- Anyuka, mit keres itt ilyen rossz időben? Mért nem megy szépen haza?

A 613 PARANCSOLAT

LXIII.

Tiltó micvák

„Az idegen anyagi kihasználásnak tilalma”

„...és ne sa-nyargasd...”

(2Mózes 22:20)

ESEMÉNYEK

Kedden este megtartottuk hagyomány szerinti Szimhász Tórai körmentet.

Szerdán este az imádkozás után tartottuk a hagyományos Szimhász Tórai halvacsoránkat. A három hoszn megvendégelte a kile tagjait. Skajach!

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilénk tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt október 22.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>
Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor
Technikai asszisztens: Andrassy Béla